

Vedoucí práce PhDr.Jana Stará, PhD.

Oponentský posudek:

Diplomová práce se zabývá aktuálním tématem vytváření příležitostí po zapojování žáků do řízení svého života a do činnosti prospěšné pro společenství prostřednictvím práce s žákovskou samosprávou a se žákovským parlamentem. Název práce slibuje zaměřit se na specifika této formy výchovy na 1.stupni ZŠ. Téma se svou povahou dotýká řady kontextů. Autorka věnovala značnou část textu kontextu školsko-politickému, který se jí však nepodařilo utřídit a hierarchizovat, myšlenky se opakují, roviny různé obecnosti se prolínají spíše nefunkčně, i z tohoto důvodu celé pasáže budí dojem obecně proklamativních hesel a apelů. Klíčové pojmy – participace, výchova k demokracii, výchova k občanství, k spoluúčasti a další - nejsou vymezeny cíleně, vztahy mezi nimi nejsou cíleně pojednány a zpřehledněny, o charakteristice pojmů vztahujících se k tématu se mluví na několika místech a v různých souvislostech- např. **participace**, která má různé konotace z hlediska cílů vzdělávání a hodnot ve výchově je částečně vymezena v úvodu, dále v kpt.1.1, 1.2 i dále, ale významy a kontexty tohoto pojmu nejsou systematicky vyloženy, nejsou vyjasněny jeho vztahy k dalším relevantním pojmům viz výše. Autorka by se mohla k této připomínce vyjádřit při obhajobě a objasnit, v jakém významu jej pro svou práci používá. Nestačí překlad „účast“, protože i tento pojem má v pedagogice různé významy, např. účast na výuce neboli participační výuka (tato oblast je opomenuta, přestože autorka přináší zajímavé podněty z u nás nepříliš známého pojetí výchovy službou), účast na životě školy, členství v samosprávných orgánech, atd., participace zdůvodňovaná jen z hlediska makropolitických souvislostí nepostihuje její výchovnou podstatu a, jak autorka píše, její „vývojové potenciality“.

Autorka v práci vyslovuje řadu podstatných názorů (např. na s.14 „čerpát z konfliktů a událostí vlastního života dětí“), nezřídka však ale zůstává u zjednodušených tvrzení a frází (např.s.47 „pokusy s demokracií obdobně jako s pokusy chemickými“, s.49 souvislost s RVP, ale i jinde) , které odvádějí pozornost od podstaty problému žákovské samosprávy na 1.stupni – např.význam souvislosti participace a volného času nebo práv dítěte, zejména pak ve zpracování tématu právě s ohledem na specifika 1.stupně postrádám cíleně pojednaný zřetel k vývojovým potřebám a možnostem žáků na primární škole a zřetel k úloze dospělého v samosprávných orgánech dětí, přestože se autorka obou těchto poloh na různých místech

v textu dotýká. Tento nedostatek se pak promítá také do interpretace výzkumné části, viz především rozhovor se žáky. Je třeba také upozornit na to, že není možné zobecňovat praxi na českých školách bez ohledu na rozdílnost v kvalitě těchto škol- školy, které se proměňují a školy, které nezačleňují inovační podněty systémově.

Je však nutno ocenit zachycení portugalských a polských námětů, které autorka přeložila z originálu.

Celkově v teoretické části práce oceňuji množství materiálu, který autorka získala, výhrady mám ke způsobu zpracování, jehož důsledkem je neutříděnost a nedostatečná hierarchizace myšlenek, místy chybějící logika výkladu, časté nedostatky stylistické a nedostatečná korektura textu (chyby ve stylistice i gramatice).

Výzkumná část se zaměřila na názory ředitelů škol na práci žákovské samosprávy. Výzkumné úkoly jsou zdůvodněny, metody vhodně popsány a výzkumné údaje přehledně zpracovány. Vzorek respondentů pro dotazník čítající 105 ředitelů je dostatečně velký, je však třeba mít na paměti zvl. při interpretaci, že odpovídali především ti, kdož tyto příležitosti ve své škole vytvářejí nebo jsou jim nakloněni. Položky dotazníku jsou dobře voleny, údaje poskytují primární orientaci v problematice a dovolily upozornit na problémy, které autorka zmiňuje v závěru.

Při obhajobě navrhuji zabývat se ještě následujícími podněty:

- 1. Pokusit se pojmenovat konkrétní činnosti, které může podněcovat třídní učitel ve třídách 1.stupně, jež by mohly pomoci pečovat o samosprávné prostředí i s ohledem na pozdější formy účasti na 2.stupni– viz na s.70 v shrnujícím přehledu pouze obecné vymezení, ačkoli je to z hlediska tématu klíčové, na jiném místě autorka zdůrazňuje především příležitosti ke komunikaci a empatii, uvádí i příklady z práce v 1.třídě.**
- 2. Pojednat princip účasti dětí ve školním prostředí v různých historických souvislostech – zejména pokusnické školy, období normalizace, 90.léta a po vydání tzv.Bílé knihy a RVP. Zamyslet se nad koncepčními souvislostmi a formami, klady a riziky (formalismus, zneužitelnost). Tuto otázku kladu zejména pro hledání návaznosti na tradice a hledání nového obsahu pro současnost.**
- 3. Vyjádřit se k procesu vytváření postojů k „angažovanosti ve společných věcech“ ve škole, rozlišit pojetí žákovské samosprávy (všichni žáci jsou jejími členy) a členství v samosprávných orgánech, včetně úlohy dospělého a hodnot, které by měl mít především na mysli (je např.pocit radosti z účasti na vyřešení nějakého problému**

předpokladem pozdější občanské angažovanosti, můžeme předpokládat, že motivy zapojení se do veřejného života mají různé zdroje?).

4. Z dotazování žáků vyplývá, že děti mají zájem vyjadřovat své názory na věci, které se dějí v jejich bezprostřední blízkosti, přesto samosprávné struktury podle nich neposkytují dostatečné pravomoci. Po zvážení tohoto pohledu se pokuste vyjádřit hierarchii cílů výchovy k participaci ve školním prostředí, pojmenujte specifika pro 1.-3. roč. a pro 4.-5.roč. 1.stupně, posuďte, zda a proč je toto členění pro zodpovězení otázky významné.

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení : velmi dobře

V Praze, dne 25.4.2006

Podpis oponenta